

ELS OÏDORS DE LA SALA TERCERA DE L'AUDIÈNCIA DE CATALUNYA, A LA SEGONA MEITAT DEL SEGLE XVII

○ MIQUEL ÀNGEL MARTÍNEZ RODRÍGUEZ
UNIVERSITAT DE BARCELONA

Pocs magistrats catalans aconseguiren formar part com a oïdors de la Sala Tercera de l'Audiència de Catalunya i només uns quants accediren més tard a algun consell de la monarquia hispànica, fonamentalment al Consell d'Aragó. Aquí no ens interessa, per tant, incidir en les característiques d'aquesta sala pròpia del Principat, esmentades ja per Pere Molas, entre d'altres,¹ sinó augmentar el nostre coneixement sobre els oïdors que se succeïren en ella després de la Guerra dels Segadors.

Els inicis com a servidors de la Corona: mèrits acadèmics, implicació en el conflicte dels Segadors i oficis detinguts

Bé que la informació és òbviament desigual per a cada magistrat, estem en condicions d'oferir unes dades útils sobre aquest col·lectiu. Sabem fefaentment que alguns esdevingueren catedràtics d'universitat i que la gran majoria ho fou a la Universitat de Barcelona. Dos d'ells, Miquel Calderó i Rafel Vilosa, foren nomenats catedràtics de Vespres;² Vilosa era, a més a més, considerat com el millor advocat de la seva època. Calderó també ho fou més tard de Prima. En canvi, Pere d'Amigant detingué la càtedra de Digest Vell de la Universitat de Barcelona i assolí el doctorat en Filosofia.³ Francesc de Portell fou també catedràtic de la Universitat de Barcelo-

1. Pere MOLAS I RIBALTA, *Catalunya i la Casa d'Àustria*, Barcelona: Curial, 1996, p. 95-106. També Ernest BELENGUER I CEBRIÀ, «La legislació político-social de les Corts de 1599 a Catalunya», *Pedralbes. Revista d'Història Moderna* (Barcelona), 7 (1987), p. 11.

2. Pel que fa a Miquel Calderó, consulteu Arxiu de la Corona d'Aragó (ACA), Secció del Consell d'Aragó (CA), llig. 225, doc. núm. 26, *Memorial*, Madrid, 28 abril 1698. Sobre Rafel Vilosa, Jon ARRIETA, «Derecho e historia en ambiente postbélico: las "Dissertationes" de Rafel Vilosa (1674)», *Pedralbes. Revista d'Història Moderna* (Barcelona), 13, v. I (1993), p. 183.

3. Xavier PADRÓS I CASTILLON, «Poder i institucions: Pere d'Amigant, magistrat de la Reial Audiència de Catalunya (1645-1706)», a *Actes I Congrés d'Història Moderna de Catalunya*, Barcelona: Universitat, 1984, v. II, p. 151.

na.⁴ Trobem una trajectòria més variada en el jutge Josep de Boixadors i Llull, el qual va estudiar durant set anys a les facultats de Lleis i Cànon de les universitats de Salamanca i de Barcelona. L'any 1630 entrà al Col·legi Major de Sant Climent de Bolonya, on llegí la càtedra de Decretals.⁵

D'altres oïdors d'aquesta sala, dissortadament pocs, només sabem on estudiaren. Francesc Sala, per exemple, estudià a Lleida. Narcís Anglasell i Roca va ser col·legial de la Universitat d'Alcalá de Henares, mentre que Josep Martí i Ferran estudià a la Universitat de Salamanca, on aconseguí el grau de Batxiller el 1645.⁶ De Lluís Ferrer i de Pere Antoni Serra tan sols s'esmenten les qualitats personals.⁷ El primer apareix com un bon lletrat amb un gran crèdit dins l'advocacia. Del darrer, es diu que és un gran estudiant i un magistrat rellevant de l'Audiència catalana. Joan Cellers, del qual tampoc tenim gaire informació, va provocar comentaris contradictoris sobre la seva capacitat intel·lectual. Quan es produí la jubilació del regent Mir, s'afirmà que es «[...] *hijo de buenos padres, pero corto estudiante en todas facultades*». Però quan Josep de Boixadors fou nomenat regent la Cancelleria, hom diu d'ell que «[...] *bien nacido y el cons^o tiene buenas relaciones de sus estudios, de su proceder y inteligencia* [...]».⁸

Llur projecció professional i social no sols estigué vinculada als estudis fets i a la posterior categoria acadèmica. El reconeixement obtingut pels seus progenitors fou igualment transcendental. En aquest sentit, trobem un conjunt de magistrats que descendeixen de coneguts doctors en Dret, entre altres distincions i nomenaments. Narcís d'Anglasell i Jeroni de Magarola, per exemple, gaudiren de la rellevant posició de llurs pares –ambdós regents del Consell d'Aragó– i d'altres familiars. El primer va ser fill de Benet d'Anglasell i de Masdeu, les connexions del qual eren molt importants,

4. Pere MOLAS I RIBALTA, *Catalunya...*, p. 139.

5. ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 31, *Memorial de Josep de Boixadors i de Llull*, 20 novembre 1652.

6. Per a Francesc Sala, ACA, CA, llig. 553, s. n. Sobre Narcís d'Anglasell i Roca, ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 32, *Consulta*, 23 octubre 1657. Els mèrits acadèmics de Josep Martí i Ferran, a ACA, CA, llig. 553.

7. Consulteu, per al cas de Lluís Ferrer, ACA, CA, s. n., *Consulta*, 16 febrer 1655. Una anàlisi sobre les qualitats de Pere Antoni Serra, a ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 4 juny 1655. I, també, a ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 4, informe sobre l'estat de les tres sales, Madrid, 3 agost 1657.

8. ACA, CA, llig. 225, doc. núm. 6, *Consulta*, 26 setembre 1654. L'altre comentari sobre aquest magistrat, el trobareu a ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 13, *Consulta*, 22 agost 1656.

com ho demostren els marmessors designats en el seu testament:⁹ hi apareixen la duquessa de Cardona i el seu fill, Bernat de Pons i Surrell, també regent del Consell d'Aragó, i hi consta el degà i canonge de la catedral de Lleida, Pau Morató. Però destaca sobretot la seva amistat amb un personatge cabdal en la vida política del país, Miquel de Salbà i de Vallgornera, el qual, com ja hem comprovat, tingué un gran pes dins l'Audiència posterior a la Guerra dels Segadors. Narcís d'Anglasell va tenir un germà que va morir a Lleida durant l'esmentat conflicte.

Els mèrits assolits pel pare de Jeroni de Magarola, Miquel Joan de Magarola i Femades, foren també destacats. Nascut a Esparreguera, fou nomenat ciutadà honrat de Barcelona el 1613, conseller segon del Consell de Cent barceloní deu anys més tard i, després d'exercir d'oïdor a l'Audiència catalana, accedí a l'ofici de regent del Consell d'Aragó.¹⁰ El seu oncle, Francesc Joan de Magarola i Femades, tingué una trajectòria important: va ser nomenat ciutadà honrat el 1629; tres anys més tard, fou diputat militar de la Generalitat i, el 1635, assolí la condició de conseller en cap. També ocupà una plaça d'assessor de la Batllia i fou fiscal de l'Audiència de Mallorca.¹¹ I va tenir un germà, Magí de Magarola, que va ser guillotinat durant els aldarulls de l'any 1640 al convent dels Caputxins de Granollers.

El pare del doctor Pere d'Amigant, el també doctor Josep Amigant i Carreres, gaudia d'un ampli ventall de serveis a la Corona. Xavier Padrós¹² esmenta que s'implicà en els setges de Leocata i Salses i que fins i tot rebutjà de formar part de la sala tercera de l'Audiència sota l'obediència de França. D'altra banda, es va implicar en la rebel·lió antifrancesa del 1645. Per aquest motiu fou executat pels francesos. Aquests mèrits van facilitar molt la carrera de Pere d'Amigant. El seu oncle, Francesc d'Amigant, canonge de Barcelona i rector de la Universitat Literària, es va comprometre a fons, com el seu germà, en la lluita contra el francès¹³ i àdhuc va col·laborar més tard amb el virrei, el marquès d'Olias i de Mortara, i amb Joan Josep d'Àustria, entre altres personatges importants del moment.

9. Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (AHPB), Bonaventura TORRES, *Tercius liber testamentorum, 1674-1702*, s. d., f. 243.

10. ACA, CA, llig. 553, s. n., *Memorial del doctor Jeroni de Magarola*.

11. *Ibidem*.

12. Xavier PADRÓS I CASTILLON, *Poder i institucions...*, p. 150.

13. *Ibidem*.

Dissortadament no disposem de la mateixa informació per als altres magistrats que foren fills de doctors en Dret. Del Dr. Jaume Martí, pare del doctor Josep Martí i Ferran, només sabem que fou assessor del Portaveu del General Governador i que assolí la dignitat de ciutadà honrat de Barcelona.¹⁴ Pel que fa al doctor Joan Baptista Moret, pare de Josep Moret i Sala, exercí el càrrec d'oïdor de comptes de la Diputació del General i es casà amb una filla del destacat doctor Francesc Sala, membre d'aquesta tercera sala en els primers moments posteriors a la caiguda de Barcelona.¹⁵ Finalment, no disposem tampoc de gaire informació sobre el doctor Pere Llunes, pare de Francesc Llunes, del qual, a més a més, tenim dades contradictòries, car una vegada apareix com a doctor en Dret, mentre que en un altre moment se'ns diu que és doctor en Medicina. En realitat, només sabem del cert que fou ciutadà honrat.¹⁶

Altres magistrats que aconseguiren un brillant *cursus honorum* eren fills de notaris. Procedent de Perpinyà, on aconseguí la dignitat de burgès honrat, trobem Onofre Balaguer, pare del doctor Josep Balaguer.¹⁷ Tant ell com el seu pare van participar activament, l'any 1652, en un intent per reincorporar el comtat del Conflent a l'obediència hispànica.¹⁸ Miquel Joan Cellers, pare del doctor Joan Cellers, a banda d'aquest ofici, fou nomenat escrivà major del Consell de Cent i ciutadà honrat de Barcelona.¹⁹ En la mateixa línia cal esmentar Francesc de Portell i Joan Baptista Pastor. El pare de Francesc de Portell fou notari de Barcelona i burgès de Mataró. La seva germana es casà amb Esteve Serra i Vileta, qui exercí de diputat reial de la Diputació del General i de conseller en cap del Consell de Cent.²⁰ Pel que fa a Francesc Pastor, pare del regent Joan Baptista Pastor, sabem que obrí una notaria a Barcelona i que assolí la dignitat de ciutadà honrat.²¹ El

14. AHPB, Benito GÜELL, *Pliego de capítulos matrimoniales, varios años*: capítol matrimonial (4 maig 1659).

15. Dades sobre aquesta família, a ACA, CA, llig. 224, doc. núm. 75, *Consulta*, 14 octubre 1694.

16. AHPB, Pedro Mártir FERRER, *Libro segundo de capítulos matrimoniales, 1656-1662*: capítol matrimonial (27 octubre 1658), f. 142a.

17. AHPB, Francesc LLEONART, *Llibre de concordias, capítols matrimoniales y altres actes, 1632-1669*: capítol matrimonial (15 juliol 1659).

18. ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 56, *Memorial de Francesc de Balaguer*.

19. Francisco José MORALES ROCA, *Próceres habilitados en Cortes del Principado de Cataluña, 1599-1713*, Madrid: Hidalguía, 1983, v. I, p. 192.

20. AHPB, Vicente GAVARRÓ (menor), *Secundum librum testamentorum, codicillorum, aliarum, ultimarum voluntatum, 1693-1706*: testament (18 maig 1694), f. 87v.

rerefons familiar de Pacià Soler és més difícil de catalogar. Només estem segurs que el seu pare, Francesc Soler, exercí d'advocat de la Reial Audiència i de conseller segon del Consell de Cent.²²

Curiosament, els pares de Lluís Ferrer, de Joan Baptista Julià i Roca i de Francesc Vidal i Roca tingueren en comú que foren pagesos de diferents indrets del bisbat de Vic.²³ Tenim quelcom més d'informació sobre el pare del doctor Joan Baptista Julià i Roca, qui era el propietari del mas d'en Roca de Sant Andreu de Llinars i pagès de Sant Feliu Sasserra, a la vegueria de Manresa.²⁴ En canvi, només tenim dades dels germans del doctor Francesc Vidal i Roca. A part del seu germà Gaspar, canonge de Lleida, els altres dos es dedicaren també a la pagesia, com el seu pare.²⁵ Tan sols un magistrat —que sapiguem ara per ara— d'aquesta sala tingué un pare que fou mercader: el doctor Pere Antoni Serra, el qual també va ser nomenat ciutadà honrat de Barcelona.²⁶

Rafel Vilosa i Josep de Boixadors i de Casademunt van pertànyer a conegudes famílies nobles. Rafel Dalmau de Vilosa, pare de Rafel Vilosa, formava part de la petita noblesa catalana. El seu besavi, Bernat de Vilosa, fou donzell de Corçà i fins i tot algun membre de la seva família va participar en diferents corts del Sis-cents per la seva condició de noble del Principat.²⁷ Disposem de més dades al voltant de la família del doctor Josep de Boixadors i de Casademunt. El seu pare, Lluís de Boixadors i de Llull, fou cavaller i senyor de Sant Miquel de Pontós, fou nomenat protector del braç militar i estigué present a les Corts de 1599. El seu oncle, Alexandre de Boixadors i de Llull, va ésser doctor en Dret, canonge de Barcelona i inquisidor del regne de València. Els seus germans Felip i Alexandre par-

21. AHPB, Bartolomé PLEA, *Llibre primer de capítols matrimonials, 1642-53*: capítol matrimonial, s. d., f. 137.

22. ACA, CA, llig. 553, *Memorial del doctor Francesc Soler*.

23. Per a Lluís Ferrer, AHPB, Rafael PELLICER, *Libro de capítulos matrimoniales, 1614-45*: capítol matrimonial (02 juliol 1643), f. 101. Informació sobre els pares de Joan Bautista Julià i Francesc Vidal, a AHPB, José FERRER, *Libro primero de capítulos matrimoniales y concordias, 1640-1657*: capítols matrimonial (30 maig 1655), f. 123; i, també, AHPB, Bonaventura TORRES, *Primer llibre de testaments, 1659-74*: testament (24 abril 1671), f. 142r.

24. Francisco José MORALES ROCA, *Próceres...*, v. II, p. 69-70.

25. AHPB, Bonaventura TORRES, *Primer llibre de testaments*.

26. AHPB, Pedro Pablo VIVES, *Tercius liber capitulorum matrimonialium, 1642-45*: capítol matrimonial (28 desembre 1642), f. 90.

27. Francisco José MORALES ROCA, *Próceres...*, v. II, p. 146-147.

ticiparen a les Corts de 1626 i un altre germà, Dídac de Boixadors, fou cavaller de Sant Joan i participà a les Corts de 1640 i al parlament de 1653.²⁸

Bona part d'aquests oïdors de la sala tercera apareixen lògicament implicats en les campanyes bèl·liques dels Segadors. En alguns casos, la informació és més exhaustiva, però en conjunt disposem d'unes dades força interessants. La persecució dels «ministres francesos» provocà, per exemple, l'empresonament de juristes tan significatius com Pau Puig, Francesc Sala, Joan Baptista Roca i Julià i Narcís d'Anglasell i Roca.²⁹ Alguns d'ells addueixen com a mèrit, en aquelles difícils circumstàncies, que ajudaren destacats personatges. Així, doncs, mentre l'esmentat Joan Baptista Roca i Julià ajudà el regent Felip Vinyes i la seva dona, el doctor Pacià Soler i el seu pare van defensar la duquessa de Cardona i els seus fills, la qual cosa explica la dissort que van patir aleshores.

Els fets viscuts a la ciutat de Lleida durant el conflicte foren també argumentats de forma explícita per alguns dels nostres oïdors. El doctor Pau Puig, per exemple, explica que ell i un fill seu foren assetjats pels francesos en aquesta ciutat, els quals «[...] *acudían todos los días al de las Fortificaciones de la Plaza, y à su defensa* [...]».³⁰ Assetjament que va compartir, ens dirà en el seu memorial, amb l'influent Miquel de Salbà i de Vallgornera. Més dramàtiques foren les circumstàncies viscudes per Narcís d'Anglasell i Roca, ja que durant el citat setge de Lleida moriren el seu pare, el regent Benet d'Anglasell, i el seu germà. Però tant ell com la seva mare foren detinguts quan fugien de la ciutat cap a Madrid i Narcís d'Anglasell fou arrestat al castell d'Arbeca, d'on fou excarcerat per la seva mare mitjançant el pagament d'un rescat, la qual cosa evità que fos conduït a Barcelona.³¹

Òbviament, hi ha molt pocs casos en què hom no argumenti que la hisenda personal o familiar ha sortit, com a mínim, mal parada dels fets bèl·lics en qüestió. Però tots aquells que tenien llur patrimoni als comtats del Rosselló i de la Cerdanya havien inevitablement de fer front a una situa-

28. *Ibidem*, v. I, p. 90 i 159.

29. Sobre Pau Puig, ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 5. En el cas de Francesc Sala, ACA, CA, llig. 553, s. n. La relació de mèrits de Joan Bautista Roca i Julià, la trobareu a ACA, CA, llig. 252, doc. núm. 75. Dades sobre Narcís d'Anglasell i Roca, a ACA, CA, llig. 553, s. n.

30. ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 5.

31. ACA, CA, llig. 553, s. n.

ció especialment difícil. Aquest fou el cas de l'oïdor Josep de Balaguer, de Prada de Conflent, el qual va haver d'abandonar les seves propietats el 1652 i buscar la protecció de Felip IV.³²

Una trajectòria rellevant de servei a la Corona hispànica la trobem en l'oïdor Josep Romeu de Ferrer, natural de Tortosa i futur regent del Consell d'Aragó. La seva col·laboració s'inicià ja el 1639, arran de la campanya de Salses, per a la qual reclutà individus. Durant el conflicte va participar en la defensa de Tortosa i va patir les represàlies de la Diputació del General, la qual cosa impedí que es pogués aprofitar del seu considerable patrimoni, per exemple d'unes salines.³³ Igual que Romeu de Ferrer, el doctor Pau Puig va tenir un paper destacat a les terres de l'Ebre. Ajudà el virrei, el marquès d'Olias i de Mortara, en la recuperació de la castellania d'Amposta i tingué un paper actiu, pagant-se les despeses, en els setges de Flix, Miravet i Tortosa. Després de la caiguda de Barcelona, va col·laborar amb Joan Josep d'Àustria en el setge de Solsona i a socórrer Girona.³⁴ L'oïdor Josep Moret i Sala, nét de Francesc Sala, també va intervenir, juntament amb la resta de la noblesa gironina, en la lluita contra els francesos, tant en aquest període com en anys posteriors.³⁵

Alguns oïdors que formaven part d'aquesta sala van haver de fer front a acusacions de col·laboracionisme amb França. I malgrat aquests inconvenients inicials, dos d'ells, Rafel Vilosa i Joan Baptista Pastor, foren nomenats regents del Consell d'Aragó, igual que l'esmentat Josep Romeu de Ferrer.³⁶ En el cas de Vilosa, se l'acusava d'haver intentat col·laborar amb l'Audiència francesa i d'haver-se canviat de bàndol en fracassar aquest intent. Superat aquest moment inicial, la seva identificació amb la causa espanyola fou total. Un altre d'aquests, Francesc Llunes, fou acusat de connivència amb les autoritats catalanes revoltades i, per aquest motiu, va haver de fer front a l'oposició del vot particular del regent Pedro Villacampa per ser escollit oïdor de la sala del regent el 1652, però finalment va aconseguir

32. ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 56, *Memorial de Francesc de Balaguer, fill de Josep de Balaguer*. Més dades a Philippe LAZERME, *La noblesa catalana*, La Roche sur Yvon, 1975, v. I, p. 91.

33. ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 4.

34. ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 5.

35. ACA, CA, llig. 225, doc. núm. 75, *Consulta*, 14 octubre 1694.

36. Sobre Rafel Vilosa, Jon ARRIETA, *Derecho e Historia...* La informació sobre Joan Baptista Pastor, a ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 4, *Consulta del virrei*, 12 maig 1657.

ser elegit.³⁷ En canvi, Joan Cellers i el citat Joan Baptista Pastor no van tenir acusacions tan detallades, o així ens ho dona a entendre la documentació consultada. El primer fou acusat d'haver romàs en el Principat durant la revolta i també va tenir el vot particular en contra del regent Pedro Villacampa. Joan Baptista Pastor també fou atacat en el seu moment, però en la consulta que s'ocupava del seu cas s'afirmà que hom pretenia difondre una informació malintencionada sobre aquest tema.³⁸

Tenim constància que dos oïdors, concretament Joan Baptista Roca i Julià i Jeroni de Magarola, estigueren implicats en altres activitats militars un cop acabat el conflicte amb la rendició de Barcelona. Ambdós s'oferiren al virrei per fer front als francesos l'any 1657. Roca i Julià, aleshores conseller del Consell de Cent, reclutà tropes a petició del virrei, el marquès d'Olias, reclutament que va reeixir com, segons l'interessat, consta a les deliberacions del Consell de Cent. Quatre anys més tard, col·laborà amb el virrei i amb el governador Gabriel de Llupià per apaivagar els ànims dels habitants i dels soldats que estaven a Granollers.³⁹ També pels voltants de Granollers, però l'any 1657, va actuar Jeroni de Magarola. En aquella època era el «*rector dels estudiants de Lleis*» i s'oferí al marquès d'Olias i de Mortara per neutralitzar la presència de tropes franceses mitjançant una companyia de dos-cents estudiants de la seva facultat, acció que va gaudir del vistiplau del Governador i de Miquel Salbà de Vallgornera. La ràpida retirada dels francesos, però, va fer innecessària la seva intervenció.⁴⁰

Bé que la gran majoria dels mèrits adduïts pels diferents oïdors de la sala tercera fan referència lògicament a les campanyes fetes al Principat, sempre hi ha algun cas que no va seguir aquesta trajectòria. M'estic referint al doctor Josep de Boixadors i de Llull, qui va dur a terme les seves activitats a Itàlia. Així, doncs, en el cas de Gènova, «[...] *hizo fianza [...] para que aquella república dejase desembarcar una nave de bastimentos que el conde de Monterrey les había enviado [...]*». I també, en aquella mateixa ciutat, ajudà el marquès de Villafranca, al qual «[...] *le hizo socorrer de bastinos su ruego por mucha cantidad de millares de escudos por-*

37. ACA, CA, llig. 225, doc. núm. 6. Pel que fa a l'actitud del regent del Consell d'Aragó, Pedro Villacampa, vegeu ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 24 desembre 1652.

38. Dades sobre Joan Cellers, ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 24 desembre 1652. Per a Joan Baptista Pastor, ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 4.

39. ACA, CA, llig. 252, doc. núm. 75.

40. ACA, CA, llig. 553, s. n., *Memorial del Dr. Jeroni de Magarola*.

que no se hallava en Génova persona que quiscese darse los fiados [...]». Ajut que també va oferir quan les illes de Santa Margarida i Sant Honorat estaven assetjades pels francesos.⁴¹

Poca cosa més podem dir de la resta d'oïdors que visqueren aquells moments difícils per a la monarquia hispànica. Els magistrats Lluís Ferrer, Francesc de Portell i Josep Martí i Ferran no ens han deixat dades per poder avaluar amb precisió quin va ser el grau real d'implicació en el conflicte. De totes maneres, sembla que no fou qüestionada llur fidelitat. El mateix Lluís Ferrer va ser escollit assessor pel regent Pedro Villacampa, la qual cosa demostra que el considerava fidel a la causa espanyola.⁴² La família de Francesc Portell també seguí la mateixa línia.⁴³ De Josep Martí i Ferran sabem que el seu pare tingué una actitud compromesa a favor de Felip IV.⁴⁴ Pere d'Amigant i de Ferrer començà a servir a la darrerria dels seixanta i la documentació emprada no ens dóna cap dada significativa d'aquest aspecte, com ho afirma també la útil comunicació de Xavier Padrós.⁴⁵ No disposem tampoc d'informació sobre aquest aspecte per a la resta de jutges de la sala.

No ens ha estat del tot fàcil aconseguir els oficis exercits, abans de formar part de l'Audiència catalana, pels magistrats que s'incorporaren a la sala tercera. Les dades de què disposem corresponen a un 62% de la totalitat dels membres que al llarg del període estudiat estigueren a l'esmentada sala. Una part significativa de tots ells exerciren oficis vinculats a l'àmbit militar i, entre aquests, hi hagué magistrats que, dins l'esfera militar de l'administració virregnal, exerciren d'assessors de la Capitania General. Un d'ells, Miquel Calderó, també en fou nomenat advocat fiscal.

Tots els que exerciren aquest ofici tingueren, per exemple, altres importants responsabilitats en el terreny eclesiàstic i dins la Inquisició. El més complet dels que foren assessors de la Capitania és, sens dubte, Miquel Calderó,⁴⁶ el qual també apareix com a advocat de la Província Tarraco-nense i com a «*consistorial del oficio de la Santa Inquisición*». Fins i tot, se li encomanà l'ofici d'avocat fiscal de la Visita que es dugué a terme

41. ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 31.

42. ACA, CA, llig. 553, s. n., *Consulta*, 16 febrer 1655.

43. Pere MOLAS I RIBALTA, *Catalunya...*, p. 139.

44. ACA, CA, llig. 553, *Memorial del Dr. Josep Martí i Ferran*.

45. Xavier PADRÓS I CASTILLON, *Poder i institucions...*, p. 151.

46. ACA, CA, llig. 225, doc. núm. 26.

tant a la Diputació com al Consell de Cent. El magistrat Pere d'Amigant i Ferrer, un altre assessor de la Capitania i més tard assessor de la Batllia catalana, exercí d'advocat dels presoners pobres de la Inquisició. I no fou elegit per a cap càrrec en el terreny eclesiàstic.⁴⁷ Aquest no fou el cas del magistrat Joan Baptista Roca i Julià, també assessor de la Capitania i simultàniament auditor de la «*gent de guerra*», el qual fou nomenat advocat fiscal del breu apostòlic. Però, a diferència de Miquel Calderó i de Pere d'Amigant, no va tenir cap ofici propi de la Inquisició. De tota manera, Joan Baptista Roca va aconseguir una experiència política durant el temps que va ser conseller del Consell de Cent.⁴⁸ Francesc de Vidal i Roca, un altre jurista d'aquesta sala, va estar un temps vinculat al Consell de Cent com a assessor i també col·laborà amb la Generalitat.⁴⁹

Uns altres dos jutges rellevants de la sala, Francesc Sala i Josep Balaguer, exerciren oficis militars i eclesiàstics en aquesta etapa prèvia a l'accés de l'Audiència. Coneixem més detalladament la trajectòria del primer. Francesc Sala començà fent d'advocat a Balaguer. Va ser jutge ordinari i comissari general del comtat de Peralada i del vescomtat de Rocafort. Esdevingué un conegut advocat de Girona, on es guanyà la confiança del capítol catedralici, la qual cosa possibilità que treballés d'advocat de la catedral, i ens consta també que fou advocat fiscal de la Cúria eclesiàstica del bisbe de Girona. El seu darrer ofici ja pertany a l'esfera militar, car se'l nomenà auditor general de l'exèrcit a les fronteres del Rosselló i de Roses.⁵⁰ Josep Balaguer, finalment assessor de la Batllia, com Pere d'Amigant, va ser elegit assessor del dret de guerra i en el seu moment subdelegat del comissari apostòlic per a l'exacció del subsidi i de l'excusat. Fou tanmateix el consultor més antic del tribunal del breu apostòlic. El servei en els àmbits militar i eclesiàstic és, per tant, significatiu. Igual, òbviament, que el seu nomenament com a assessor de la Batllia de Catalunya.⁵¹

Ens trobem també amb un altre jurista, Josep Romeu de Ferrer, que va arribar a ser molt important en aquesta sala i que posteriorment fou promoció a una plaça de regent del Consell d'Aragó. Compartí amb tots aquests col·legues l'experiència en l'esfera militar, bé que més limitada a

47. Xavier PADRÓS I CASTILLON, *Poder i institucions...*, p. 151.

48. ACA, CA, llig. 252, doc. núm. 75.

49. ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 25, *Consulta*, 11 febrer 1666.

50. ACA, CA, llig. 553, s. n.

51. ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 56.

un territori en concret, quan fou designat auditor de la població de Tortosa i de la seva vegueria, però no va tenir oficis eclesiàstics. Pel que sabem, va ser designat assessor del Governador, ofici evidentment rellevant al Principat.⁵²

El pas per la Batllia catalana va ser important no tan sols per als magistrats que arribaren a la sala tercera, sinó que bona part dels que accediren a l'Audiència catalana, com sabem, van formar part d'aquest organisme reial. Ja hem vist com Josep Balaguer i Pere d'Amigant en foren assessors. Però altres magistrats com Jeroni de Magarola, Narcís Anglasell i Roca i Josep Moret i Sala també ho van ser. De tots ells, el que va tenir una trajectòria més fulminant fou Josep Moret i Sala, nét de Francesc Sala.⁵³ Aquest jutge passà d'ocupar una plaça d'assessor de la Batllia a la sala tercera directament, fet que és notòriament anormal. Els mèrits del seu avi sens dubte pesaren molt en aquest salt. Inicialment fou advocat dels Consells de Sa Majestat, assessor de Girona diversos triennis i advocat de la ciutat i «*comuns d'aquella vegueria*». Dels altres dos, és a dir, de Jeroni de Magarola⁵⁴ i de Narcís d'Anglasell,⁵⁵ només sabem, ara per ara, que formaren part de la Batllia. El primer com a assessor i advocat fiscal i el segon únicament com a assessor.

L'experiència assolida a Itàlia fou també l'actiu d'altres juristes. Penseu en Jeroni Codina i Josep de Boixadors i Llull. Tan sols en el segon cas tenim una informació més profunda. Sobre Jeroni Codina se'ns diu que ocupà diferents oficis en la judicatura de Milà.⁵⁶ En canvi, de Josep de Boixadors i Llull tenim la descripció força detallada dels seus oficis. A Milà, va exercir el lloc de qüestor i, a Gènova, va ser responsable interinament d'aquella ambaixada.⁵⁷ El jurista Lluís Ferrer va estar també en contacte amb el món italià. La documentació ens diu que ell i tota la seva família «*[...] han venido de Cerdeña, despojados, y perseguidos de los franceses [...]*».⁵⁸

52. ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 4. I, també, ACA, CA, llig. 254, doc. núm. 47, *Consulta*, 12 octubre 1652.

53. ACA, CA, llig. 224, doc. núm. 75.

54. ACA, CA, llig. 553, s. n.

55. *Ibidem*.

56. ACA, CA, llig. 225, doc. núm. 90.

57. ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 31. I ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 13.

58. ACA, CA, llig. 553, s. n.

La trajectòria professional i les dificultats viscudes al si de l'Audiència

La majoria dels magistrats que estudiem passaren per alguna de les dues sales civils de l'Audiència catalana abans d'accedir a la tercera com a oïdors. Per bé que la sala del canceller es considerava «quelcom més» que la sala del regent, no va acollir un percentatge significativament superior de magistrats i quasi la meitat de tots els magistrats que exerciren a la tercera sala en el període que estudiem foren nomenats jutges de cort. Òbviament, aquest model estàndard de *cursus honorum* no exhaureix totes les possibilitats.

Ens trobem també amb alguns altres magistrats, en realitat molt pocs, que participaren en diverses consultes abans d'entrar a l'Audiència, la qual cosa no implicà que el seu currículum divergís del de la resta de magistrats. Però si analitzem amb més cura les circumstàncies de cada un d'ells, veurem que aquest període d'espera fou més aviat dolç. Josep Balaguer, per exemple, ja fou nomenat assessor de la Batllia tres anys abans de començar a aparèixer en diferents consultes.⁵⁹ Jeroni de Magarola, d'altra banda, va accedir també a una assessoria de la Batllia en el mateix any que es començà a pensar en ell com a magistrat, bé que no fou nomenat jutge de cort fins uns tres anys i mig més tard.⁶⁰ Joan Baptista Roca i Julià comparteix amb el magistrat anterior una trajectòria semblant, però Roca i Julià exercí d'assessor a la Capitania General, entre d'altres responsabilitats.⁶¹ En aquesta mateixa tendència es troba Joan Baptista Pastor, qui passà per la sala del canceller i, un cop a la sala tercera, en fou escollit advocat fiscal.⁶²

59. ACA, *Reial Cambra*, Reg. Officialium, núm. 17 (1656-1675), 15 novembre 1657, f. 81. El mateix any en què fou nomenat jutge de cort, se'l proposà tres cops per omplir vacants a la sala tercera, a la del canceller i a la del regent.

60. Pel que fa al seu nomenament com a assessor de la Batllia, ACA, *Reial Cambra*, Reg. Officialium, núm. 21 (1665-1678), 15 desembre 1666, f. 17. Les circumstàncies que envoltaren el seu nomenament de jutge de cort, a ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 9, *Consulta*, 20 juny 1670.

61. Nomenament de jutge de cort a ACA, *Reial Cambra*, Reg. Officialium, núm. 19 (1660-1665), 5 novembre 1661. L'any anterior a aquest nomenament aspirà, sense aconseguir-ho, a una plaça en la sala tercera i en la del canceller. Vegeu ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 12 agost 1660, i ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 22 agost 1660, respectivament.

62. Dades sobre el seu accés a la plaça criminal a ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 4, *Consulta*, 12 maig 1657. Més informació sobre la seva trajectòria per les diverses sales a ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 11 setembre 1657, pel que fa a la d'oïdor de la sala del canceller. I les restants que ens assabenten del seu pas per la sala tercera i del seu nomenament

Ens ha cridat també l'atenció la trajectòria de Narcís d'Anglasell i Roca, qui aparegué en consultes per a diferents places, totes elles al mateix any, i no fou nomenat assessor de la Batllia fins al cap de cinc anys. I encara va haver d'esperar més de tres anys per ser escollit jutge de cort. L'accés a la sala del regent no trigà tant, però va haver d'esperar onze anys per formar part de la sala tercera. I no aconseguí ser advocat fiscal de la Règia Cort.⁶³ Molt més ràpida va ser la carrera de Miquel Calderó, qui al llarg d'un parell de mesos va ser consultat varies vegades fins que tot seguit fou nomenat oïdor de la sala del canceller. Així doncs, l'espera fou sols fictícia.⁶⁴

Pocs magistrats foren nomenats oïdors de la sala tercera directament, és a dir, sense passar per cap altra situació dins l'Audiència. Tots ells, llevat d'un cas, van accedir en el mateix moment en què es posava en marxa el funcionament de la institució, després de la caiguda de Barcelona. Per tant, eren juristes que s'havien distingit per llur fidelitat a Felip IV, la qual cosa no impedia que ja haguessin aconseguit un reconeixement professional. M'estic referint a Pau Puig, Francesc Sala i Rafel Vilosa.⁶⁵ L'excepció va ser Josep Moret i Sala, nét precisament de l'esmentat Francesc Sala, el qual va viure òbviament unes circumstàncies històriques distintes.⁶⁶ Uns altres quatre continuaren llur carrera més enllà de l'Audiència. Rafel Vilosa, Josep Romeu de Ferrer i Joan Baptista Pastor assoliren la condició de regents del Consell d'Aragó.⁶⁷ Cap d'aquests tres juristes, però, va poder evitar situacions més o menys dures abans d'assolir aquesta posició. Si deixem

com a advocat fiscal de la Règia Cort a ACA, CA, llig. 553, s. n., *Consulta*, 22 maig 1670, i Archivo Histórico Nacional (AHN), *Consejos Suprimidos*, lib. 1887-E, f. 84r., respectivament.

63. Consta com a assessor de la Batllia a ACA, *Reial Cambra*, Reg. Officialium, núm. 19 (1660-1665), 4 setembre 1662, f. 80. L'ascens a jutge de cort a ACA, CA, llig. 553, s. n., *Consulta*, 18 febrer 1666. Es conserva la constància sobre els seus destins a la sala del regent i a la sala tercera a ACA, CA, llig. 553, s. n., *Consulta*, 9 maig 1670, i ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 12, *Consulta*, 8 novembre 1681, respectivament.

64. Entre els mesos de maig i juny de 1670 va ser proposat per cobrir dues places de la sala del regent i dos cops més per proveir les vacants d'una plaça criminal i d'una altra de la sala tercera.

65. Pau Puig i Rafel Vilosa foren escollits oïdors de la sala tercera el mateix any de la caiguda de Barcelona, mentre que Francesc Sala va haver d'esperar al final de 1653.

66. ACA, *Reial Cambra*, Reg. Officialium, núm. 30 (1689-1693), 7 desembre 1694, f. 229.

67. El nomenament de Rafel Vilosa és a ACA, *Registre de Cambra*, 19, *Privilegi*, 16 juny 1663, f. 120.

momentàniament de banda els problemes més rellevants de Rafel Vilosa i de Josep Romeu, els que va patir Joan Baptista no són tampoc menyspreables, atès que també veié qüestionada la seva lleialtat a la Corona espanyola quan fou escollit jutge de cort el maig de 1657. El virrei el defensà aferrissadament. Tampoc no va gaudir d'una especial valoració per part de Joan d'Àustria, el qual, en l'informe que va elaborar quan s'havia de cobrir una vacant d'oïdor a la sala del canceller, el va deixar molt per darrere del doctor Pere Antoni Serra, qui va ser nomenat. Això sí, sense atacar-lo.⁶⁸ En canvi, Francesc de Portell gaudí d'una carrera més completa, com explica Pere Molas.⁶⁹

Fins i tot ens hem trobat que alguns magistrats foren escollits per a altres càrrecs, de vegades de menys importància dins l'Audiència, un cop ja nomenats oïdors de la sala tercera. És a dir, tornaren com a oïdors a una de les dues sales civils. Això succeí als jutges Rafel Vilosa, Josep Romeu de Ferrer i Pere d'Amigant i Ferrer més tard,⁷⁰ la qual cosa no impedí que la trajectòria dels dos primers acabés, com ja hem escrit, en el Consell d'Aragó. En canvi, Pere d'Amigant ja no anà més enllà del seu darrer nomenament com a oïdor de la sala del canceller, per bé que lluità perquè se'l compensés del mal tracte rebut durant la crisi de 1689.

I alguns, en canvi, deixaren de ser oïdors de la tercera sala per ser designats regents la Reial Cancelleria, destí que no provocà lògicament les tensions que es desfermaren en les circumstàncies anteriors. Penso en Josep de Boixadors i Llull i en Miquel Calderó. Mentre el primer va tenir una vida professional força plàcida, sense atacs rellevants,⁷¹ Miquel Calderó va haver

68. La constància del seu nomenament com a jutge de cort a ACA, CA, Llig. 552, doc. núm. 4. Sobre l'informe que fa d'ell Joan d'Àustria, ACA, CA, Llig. 553. Consulta de 4 de juny de 1655.

69. Pere MOLAS I RIBALTA, *Catalunya...*, p. 139.

70. El nomenament de Josep Romeu i de Rafel de Vilosa a la sala del canceller i a la del regent, respectivament, es troba a ACA, *Reial Cambra*, Reg. Officialium, núm. 16 (1650-1660), 13 octubre 1655. Informació indirecta sobre el nou destí de Josep Romeu a ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 18 novembre 1655. Sobre Pere d'Amigant, vegeu ACA, *Reial Cambra*, Reg. Officialium, núm. 30 (1689-1693), 12 març 1690.

71. Ben aviat es van requerir els serveis del Dr. Josep de Boixadors, car fou proposat oïdor de la sala del canceller el mateix 1652. Vegeu ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 24 desembre 1652. Poc temps després exercí d'oïdor de la sala tercera en lloc de Josep Romeu: ACA, *Reial Cambra*, Reg. Officialium, núm. 16 (1650-1660), 13 octubre 1655, f. 363a. L'any següent, malgrat que el virrei no el proposa, fou elegit regent de la cancelleria: ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 13, *Consulta*, 22 agost 1656.

de patir l'atac sistemàtic del bloc format per Pedro Villacampa, Rafel Vilosa i el marquès de Castelnovo, els quals més d'un cop, quan apareixia el seu nom en una consulta, van palesar llur desconfiança vers un magistrat que, segons ells, no va ser fidel a la Corona durant el seu pas per la Diputació del General. Aquesta actitud s'acabà quan fou escollit oïdor de la sala del canceller. Per tant, tots aquests entrebancs van desaparèixer quan fou nomenat oïdor de la sala tercera i més endavant regent la Cancelleria.⁷²

Per bé que tots aquests magistrats comparteixen una trajectòria comuna, alguns d'ells patiren atacs generalment forts en alguna de les consultes de l'Audiència. De vegades, el motiu adduït fou una suposada manca de fidelitat durant la Guerra dels Segadors. Pel que fa als doctors Joan Cellers i Francesc Llunes, la crítica provingué en ambdós casos del vot particular del regent Pedro Villacampa, el qual considerava que el fet que tots dos personatges haguessin romàs al Principat els feia molt sospitosos. Actitud contrària d'aquest personatge que es palesà quan ambdós juristes foren elegits oïdors de la sala del regent, que demostra que no va poder influir en el resultat final.⁷³ Però el mateix Francesc Llunes, en canvi, es va veure afectat per les conseqüències de l'afer Josep Romeu i Rafel Vilosa, que veurem tot seguit. Malgrat que el virrei el proposa el 1657 per a una plaça d'oïdor d'aquesta sala tercera, el Consell d'Aragó el descarta per la seva amistat amb el tàndem Romeu i Vilosa. Va haver d'esperar una mica més de tres anys per ser finalment escollit.⁷⁴

Més enllà d'aquestes interessants dades, però, pretenem ressaltar, com ja hem anunciat, les contrarietats i les dificultats viscudes durant la trajectòria d'aquests juristes al si de l'Audiència catalana. Durant els primers anys immediatament posteriors a la caiguda de Barcelona, l'Audiència esmerçà grans esforços a reorganitzar-se però, un cop s'aconseguí l'objectiu, ja van començar a aparèixer els problemes. I en aquest sentit, la Visita de 1654 denuncià la situació existent. A l'hora d'informar de la situació de

72. Aquesta oposició, que com hem dit es manifestà més d'un cop, no es va produir quan fou nomenat oïdor de la sala tercera: AHN, *Consejos Suprimidos*, lib. 1887-E, f. 55r.-56a. El procés per esdevenir regent de la cancelleria, a ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 57, *Consulta*, 24 març 1691.

73. Ambdós foren designats oïdors de la sala del regent en la mateixa consulta. Vegeu ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 24 desembre 1652.

74. L'argumentació del Consell d'Aragó contra el Dr. Francesc Llunes, a ACA, CA, llig. 226, núm. 16, *Consulta*, 7 juny 1657. El seu nomenament com a oïdor de la sala tercera, a ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 12 agost 1660.

l'Audiència catalana va posar en dubte el comportament d'una sèrie de magistrats rellevants, concretament de Josep Romeu i de Rafel Vilosa, els quals junt amb Miquel Salbà i de Vallgornera gaudien d'una forta influència.⁷⁵ Els esdeveniments es precipitaren l'any següent de la Visita, quan ambdós magistrats foren obligats a abandonar la sala tercera. Josep de Romeu passà a la sala del canceller i Rafel Vilosa a la del regent. Tot això succeí, malgrat que el mateix Josep Romeu va argumentar que no es podia demostrar res contra ell. Fins i tot se'ls obrí un procés en aquells anys.

Els càrrecs eren variats, pel que fa a Josep Romeu. La major part l'acusaven de protegir els seus amics o d'afavorir el desgovern d'una determinada zona, per exemple Solsona. Algunes acusacions feien esment al seu comportament a l'Audiència. Hom considerava que maltractava els advocats i que endarreria la declaració de les causes; fins i tot se l'acusà de tenir poc interès a detenir els assassins de Josep Berart, jutge de cort. Els magistrats de l'Audiència que declararen en el procés van anar a favor seu. Penseu en Bernard Olzina, Francesc Vidal i Roca, Josep Martí i Ferran i Miquel Alegre. Només Miquel Pallarès, jutge de cort, fa una declaració més neutral quan afirma que no pot opinar sobre l'afer pel qual se li pregunta perquè es trobava fora de la ciutat. Acusacions semblants a aquestes van ser dirigides a l'altre magistrat implicat: Rafel Vilosa.⁷⁶

En les primeres consultes aparegudes després que abandonessin la sala tercera, trobem la constant reivindicació del virrei, el marquès d'Olias i de Mortara, perquè hi siguin readmesos.⁷⁷ En alguna consulta, fins i tot, l'esmentat virrei no elabora una terna, sinó que es limita a reivindicar la figura de Josep Romeu.⁷⁸ I en totes elles, la posició del Consell d'Aragó fou d'inequívoca fredor. Només Rafel Vilosa tornà a la sala tercera abans de ser nomenat regent del Consell.⁷⁹ Al final, tots ells, és a dir, Romeu, Vilosa i

75. Sobre aquest personatge, vegeu Pere MOLAS I RIBALTA, «Catalans als Consells de la Monarquia (segles XVII-XVIII). Documentació notarial», *Estudis Històrics i Documents dels Arxius de Protocols* (Barcelona), 13 (1995), p. 232. Cal recordar la seva vinculació, quan fou regent de la tresoreria, amb la problemàtica dels allotjaments. Vegeu ACA, CA, llig. 312, doc. núm. 76-79, 2 març 1658.

76. Els processos contra ambdós personatges, a ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 3.

77. Les consultes que palesen l'esmentada actitud del virrei, a ACA, CA, llig. 553, *Consultes*, 24 març i 31 març 1657. Tanmateix, ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 18 i 16, 30 abril i 7 juny 1657, respectivament.

78. Això succeí a ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 24 març 1657.

79. Tenim constància d'aquest retorn a ACA, CA, llig. 553, s. n., *Consulta*, 24 abril 1662.

Miquel Salbà, accediren al Consell d'Aragó gràcies, entre altres coses, a llur participació en les converses que menaren al tractat dels Pirineus.⁸⁰ Josep Romeu i Rafel Vilosa, com a regents, i Miquel Salbà i de Vallgornera, com a conseller de capa i espasa.⁸¹ El magistrat Francesc Llunes es veié afectat per tot aquest afer quan, el juny del 1657, s'havia de proveir la vacant del doctor Josep de Boixadors en aquesta sala tercera. El Consell d'Aragó considerà que era molt amic dels doctors Romeu i Vilosa, la qual cosa aconsellava que en fos exclòs, situació que no es perllongà excessivament, car uns tres anys més tard hi accedí.⁸²

I en unes dates molt properes a aquest fet, ens consta que va haver-hi un intent per impedir l'accés a una plaça penal del jutge Joan Baptista Pastor, intent que fracassà completament, perquè no va poder evitar el seu nomenament. La consulta corresponent palesa que tant el Virrei com el Consell d'Aragó ja valoraven molt la seva persona i consideraren del tot improcedent l'acusació de manca de lleialtat a la Corona espanyola abans de la caiguda de Barcelona.⁸³

La Visita de 1677 també creà, com no podia ser d'una altra manera, problemes a un determinat nombre de magistrats d'aquesta sala. Miquel Calderó va sortir molt perjudicat de l'informe dut a terme pel visitador Llorenç Matheu. Va tenir en contra seva fins a dues querelles que el van desacreditar molt. I, d'altra banda, va haver de fer front a una causa pendent sobre el seu comportament quan estigué a l'oficina del Mestre Racional. Però tot aquest seguit de dificultats foren afortunadament superades quan el mes de juny de 1679 fou nomenat advocat fiscal de Catalunya. I en la mateixa consulta es precisà que totes aquestes esmentades denúncies no eren suficients per desaconsellar aquest nomenament.⁸⁴ Pere d'Amigant va haver d'esperar més anys per a aquest càrrec, malgrat que va aparèixer en la mateixa consulta en què fou nomenat Miquel Calderó. En aquest cas, la seva immaduresa personal en desaconsellà la promoció, car estava molt sotmès a la influència del seu oncle canonge.⁸⁵ Cal també fer esment de

80. Biblioteca de Catalunya (BC), *Fullets Bonsoms*, núm. 159.

81. Jon ARRIETA, *Derecho e Historia...*, p. 184.

82. ACA, CA, llig. 226, doc. núm. 16, *Consulta*, 7 juny 1657. El seu accés a la sala tercera es troba també a ACA, CA, llig. 553, *Consulta*, 12 agost 1660.

83. ACA, CA, llig. 552, doc. núm. 4, *Consulta*, 12 maig 1657.

84. ACA, CA, llig. 225, doc. núm. 90, *Consulta*, 27 juny 1679.

85. *Ibidem*.

Pere Montaner, regent de la tresoreria, el qual ens ha deixat uns detallats memorials on explica els seus enfrontaments amb el jurista Llorenç Matheu. Dificultats que no impediren que fos ascendit al càrrec de regent la tresoreria el juny de 1683.⁸⁶

Enllaços matrimonials i connexions socials

Gairebé tots els magistrats que tingueren pares que foren doctors en Dret gaudeixen d'unes xarxes de relacions socials envejables. Narcís d'Anglasell, Jeroni de Magarola i Pere d'Amigant, per exemple, van pertànyer a destacades famílies al servei de la Corona. Narcís d'Anglasell, qui es casà dos cops, emparentà en primer lloc amb Jerònima Càrcer i Fumas i de Puig de Pons, la qual era filla d'Antoni Joan Càrcer, ciutadà honrat. Però molt més rellevant va ser el seu segon matrimoni amb Maria Cortada, filla de Jaume Cortada, baró de Maldà i correu major del Principat, i de Teresa Cabanyes. I d'aquesta unió tingueren cinc fills, segons la informació donada pel testament corresponent.⁸⁷

Jeroni de Magarola es casà dos cops, com Narcís d'Anglasell. En el seu cas, emperò, tingué fills de totes dues núpcies. Primerament es casà amb Anna Maria de Gualbes, filla del conegut donzell Magí Ramon de Gualbes i d'Anna Maria de Carbonell. I posteriorment amb Maria de Fluvià i Aguilar, filla d'Aleix de Fluvià i Tord i de Maria Aguilar. L'herència recaurà en els néts procedents del primer matrimoni, car Josep de Magarola i de Gualbes, fill de Jeroni de Magarola, morí abans. Aquest personatge es casà amb Antònia de Sentmenat i Toralla, la família de la qual ostentava el marquesat de Sentmenat. D'aquesta primera unió nasqué un altre fill, Miquel Joan de Magarola, que fou canonge de Barcelona. Del seu segon enllaç tingué, segons la informació notarial, un fill anomenat Francesc de Magarola i de Fluvià, qui es casà amb Maria Antonia Reart i Guitart. De

86. Sobre les dificultats de Pere Montaner, vegeu BC, *Fullets Bonsoms*, núm. 2.462. El nomenament de regent de la tresoreria, a ACA, *Reial Cambra*, Reg. Officialium, núm. 26 (1681-1688), 22 juny 1683, f. 167.

87. Trobareu constància del seu primer matrimoni a AHPB, Jaime RONDÓ, *Llibre de capítols matrimonials, 1660-1674*: capítol matrimonial (5 juny 1661), f. 7. Pel que fa a la seva segona boda, AHPB, Bonaventura TORRES, *Llibre primer de capítols matrimonials, 1659-1671*: capítol matrimonial (3 gener 1671), f. 449. El seu testament, a AHPB, Bonaventura TORRES, *Tercius liber testamentorum, 1674-1702*: testament, f. 243.

totes maneres, els descendents del primer matrimoni seran els que queden més ben situats a l'hora d'heretar, com ja hem comentat.⁸⁸

Pel que fa a Pere d'Amigant, convé ressaltar el seu matrimoni amb Francesca Malla, una germana de la qual maridà amb Plàcid de Copons i d'Esquerrer, magistrat que s'inclinà per la causa austriacista i s'implicà molt en la defensa dels interessos de l'Arxiduc. Però en no disposar de descendència directa, va tenir un paper rellevant en les relacions familiars posteriors el seu germà, Josep d'Amigant. Detingué càrrecs importants, ja que fou nomenat diputat militar i mestre major de la Ceca. Es casà amb Teresa Olsina i tingué, que sapiguem, tres fills. Francesc Ignasi d'Amigant i Olsina fou designat hereu universal del seu oncle, Pere d'Amigant. Hereu que va contreure núpcies amb Maria Farnés. El seu germà, Josep d'Amigant i d'Olsina, fou prevere i canonge de Girona. I, d'altra banda, la seva germana Ignàsia d'Amigant i d'Olsina emparentà amb els Magarola quan signà capítols matrimonials amb Vicenç de Magarola i Descatllar.⁸⁹

El doctor Francesc Llunes i Carbó ens dona també unes dades força suggerents. Sabem que es casà amb Maria Montagut i Vallgornera, filla d'un olotí desconegut per nosaltres. Al testament tan sols ens consta un fill d'aquest matrimoni, Baltasar Llunes Montagut i Vallgornera, el qual gaudí de la dignitat de cavaller i participà a les Corts de 1701 i de 1705. Entre els seus marmessors trobem diversos ciutadans honrats i alhora parents i un notari de Terrassa, Abdó Pineda. Cal ressenyar, d'altra banda, la seva vinculació amb el doctor Josep Martí, magistrat també de la sala tercera de l'Audiència catalana i nebot seu, del qual disposem d'unes dades esparses: se'n diu solament que es casà amb Alberta de Vilanova, vídua de Domènec Çufre i filla de Dídac de Vilanova i Queralt, ambdós nobles.⁹⁰

88. Heus aquí les dades que marquen la trajectòria vital del doctor Jeroni de Magarola: l'emparentament amb els Gualbes, a AHPB, Pedro Pablo VIVES, *Llibre sisè de capítols matrimonials*, 1656-1665: capítol matrimonial (14 novembre 1659), f. 307a.; el segon casament, a AHPB, Ramon VILANA PERLAS, *Quart llibre de capítols matrimonials*, 1677-1681, i el testament, a Pablo Pi, *Quintum librum testamentorum, codicillorum et aliarum ultimarum voluntatum*, 1697-1714 (17 agost 1705), f. 1a.

89. A part de les dades que ens forneix la comunicació de Xavier Padrós, vegeu AHPB, José CREUS, *Llibre primer de testaments*, 1692-1705: testament (11 març 1705), f. 50r.

90. Constància del seu matrimoni, a AHPB, Pedro Mártir FERRER, *Libro segundo de capítulos matrimoniales*, 1656-1662: capítol matrimonial (27 octubre 1658), f. 142a. Per a un major coneixement de les seves relacions familiars i socials, consulteu AHPB, Bartolomé PLEA, *Libro de testamentos*, 1645-1665: testament (23 agost 1661), f. 307v. El seu fill

Entre els magistrats que descendiren de pares notaris només tenim notícies dels doctors Francesc de Portell, Joan Baptista Pastor i Josep Balaguer. El primer d'ells es casà amb Francesca Font, filla d'un ciutadà honorat i va tenir, que sapiguem, quatre fills adults, dels quals Francesc Portell i Font fou l'hereu. Deixant de banda l'esmentada connexió amb Esteve Serra i Vileta, apareixen en el seu testament un altre cunyat, Joan Francesc Maresch, cavaller, i tres oncles seus, és a dir, el cavaller Domènec Mora, el ciutadà honorat Miquel Carreras i finalment Jaume Solà, doctor en Medicina.⁹¹ Sobre el doctor Joan Baptista Pastor disposem d'unes suggerents referències. Es casà amb Caterina Mora, filla de Miquel Mora, ciutadà honorat. D'aquest matrimoni nasqué el també magistrat de l'Audiència, Josep Pastor i Mora, qui fou nomenat hereu universal i que es casà amb Maria Gràcia de Pastor i Descatllar.⁹²

Procedent de la Catalunya nord trobem el doctor Josep Balaguer, qui va contreure matrimoni amb Maria Antònia Beltran i Coca, filla d'un cavaller de Tudela. Segons el testament tingueren dos fills, Francesc i Maria Teresa. Francesc Balaguer i Beltran es va casar amb Maria Agnès Vilaplana i Portas, filla del donzell i també magistrat de l'Audiència catalana Anton Vilaplana i Berenguer. I el seu nét, Antoni de Balaguer i de Vilaplana, fou nomenat regidor perpetu de l'ajuntament de Barcelona l'any 1731. D'altra banda, la seva filla es casà amb Francesc de Avendaño, cavaller de Sant Jaume.⁹³

Pel que fa a la resta de magistrats d'aquesta sala tercera de l'Audiència catalana, només coneixem a fons les dades de Francesc Vidal i Roca i de Joan Baptista Julià i Roca. El primer signà capítols matrimonials amb Teresa Pla, filla del notari barceloní Francesc Pla. El matrimoni, emperò, no va

Baltasar de Llunes Montagut i Vallgornera fou nomenat marquès el 1706, any en què també era oficial reial. Vegeu Mònica GONZÁLEZ i FERNÁNDEZ, *Les institucions catalanes durant la Guerra de Successió: les corts de 1705-1706*, Barcelona: tesi de llicenciatura inèdita, 1992, v. II, p. 287 i 299. Més referències a Francisco José MORALES ROCA, *Próceres...*, v. I, p. 289.

91. AHPB, Francisco LLAUDER, *Libro de capítulos matrimoniales, 1675-1712*: capítol matrimonial (11 juny 1679), f. 213.

92. AHPB, Bartolomé PLEA, *Llibre primer de capítols matrimonials, 1642-53*: capítol matrimonial, f. 137. El testament, a AHPB, José QUATRECASAS SALA, *Llibre quart de testaments, 1657-75*: testament (18 abril 1675), f. 145.

93. AHPB, Francesch LLEONART, *Llibre de concordias, capítols matrimonials y altres actes, 1632-1669*: capítol matrimonial (15 juliol 1659). Més dades familiars, a Philippe LAZERME, *La noblesa...*, v. I, p. 91-92.

tenir fills. Entre els marmessors que no foren familiars seus, cal ressaltar l'amistat que tenia amb el també doctor de l'Audiència catalana Josep Aleny. Pràcticament la resta dels marmessors nomenats eren eclesiàstics. A la llista apareixen el reverent Josep Bollo, rector de Santa Coloma de Centelles; fra Pere Pau Soler, pare provincial de l'orde de Sant Francesc, i el pare Josep Baduell, del monestir de Sant Agustí de Barcelona. I també hi foren presents el jesuïta Andreu Pla i el ciutadà honrat Joan Masdeu i Esteve, ambdós cunyats seus.⁹⁴ En canvi, Joan Baptista Julià i Roca tingué una vida familiar més complexa. Es casà en primeres núpcies amb Francesca Josa, filla d'un mercader de Vimbodí i vídua del magnífic Josep Xammar, burgès de Vilafranca del Penedès. Però en segones núpcies va contreure matrimoni amb Maria Anna Llunes, germana d'un col·lega seu de la sala tercera, Francesc Llunes. Aquella es casà amb ell després d'haver-se casat diverses vegades. I tots els seus anteriors marits foren ciutadans honrats de Barcelona.⁹⁵ Dins de la mateixa sala quedaven, per tant, força definides les complicitats entre els seus membres.

D'alguns magistrats coneixem amb qui es casaren, sense poder anar gaire més lluny. Els doctors Lluís Ferrer i Pere Antoni Serra emparentaren amb filles de ciutadans honrats. El primer es va casar amb Maria Mimo i Sala, vídua del pagès Jaume Mimo i filla de l'honorable Jeroni Sala, negociant, drassaner del General de Catalunya i ciutadà honrat de Barcelona. Del sogre de Pere Antoni Serra, Rafel Vives, tan sols sabem que tingué la dignitat de ciutadà honrat.⁹⁶ Sobre el reputat jurista Rafel Vilosa només estem assabentats que es casà amb una Maria Brocà, però ignorem més dades del seu origen familiar. Va tenir dos fills que participaren a les Corts de 1626.⁹⁷

94. Dades aconseguides gràcies als testaments de la parella: el del doctor Francesc Vidal, a AHPB, Bonaventura TORRES, *Primer llibre de testaments, 1659-74* (24 abril 1671), f. 142r., i el testament de Teresa Vidal i Pla, a AHPB, Bonaventura TORRES, f. 192r.

95. Primeres núpcies, a AHPB, José FERRER, *Llibre primer de capítols matrimonials i concòrdies, 1640-1657*: capítol matrimonial (30 maig 1655), f. 123. Les segones, a AHPB, José FERRER, *Tercius liber capitulorum matrimonialium et concordiarum, 1650-83*: capítol matrimonial (30 setembre 1668), f. 98.

96. Referències sobre el doctor Lluís Ferrer a AHPB, Rafael PELLICER, *Libro de capítulos matrimoniales, 1614-45*: capítol matrimonial (2 juliol 1643), f. 101. Sobre Pere Antoni Serra, AHPB, Pedro Pablo VIVES, *Tercius liber capitulorum matrimonialium, 1642-1645*: capítol matrimonial (28 desembre 1643), f. 90.

97. Francisco José MORALES ROCA, *Próceres...*, v. II, p. 146-147.

Conclusió

Hi ha al llarg d'aquest treball rellevants coincidències entre els oïdors de la sala tercera en quasi tots els aspectes analitzats. Molts d'ells detingueren càtedres universitàries i llurs pares, en major o menor grau, ja havien ocupat càtedres de pes al servei de la Corona. Entre els progenitors dels nostres oïdors trobem regents del Consell d'Aragó, membres del Consell de Cent barceloní, etc. I de quasi tots ells sabem que s'implicaren en els conflictes bèl·lics del moment. No cal dir que bona part dels oïdors seguiren aquest mateix capteniment i participaren activament en el conflicte dels Segadors, compromís militar que no s'exhaurí amb el conflicte esmentat, sinó que anà més enllà de la caiguda de Barcelona el 1652, sobretot en els magistrats més joves. I a voltes fora de la península. A la Itàlia espanyola, posem per cas.

Però, si ens centrem en l'àmbit institucional, comprovarem com un nombre destacat d'aquests oïdors exercí oficis vinculats al món militar, per exemple assessors de la Capitania General. I tots els que hagueren de fer front a aquesta responsabilitat actuaren simultàniament en el terreny eclesiàstic. Per obvi, tampoc caldria insistir gaire en el fet que el pas per la Batllia catalana va ser realment important per a un nombre significatiu de magistrats.

La trajectòria professional a l'Audiència, com no podria ser altrament, és força comuna entre els nostres oïdors. La majoria d'ells passaren per alguna de les dues sales civils abans de formar part de la sala tercera. Pràcticament la meitat foren jutges de cort, la qual cosa implica que no va ser una condició *sine qua non* per arribar a la sala més rellevant de la institució. Si en tots aquests aspectes els oïdors tenen bastants punts en comú, les dificultats viscudes a la institució són més difícils de generalitzar. Les Visites de 1654 i de 1677 foren cabdals a l'hora d'efectuar denúncies sobre el comportament de determinats magistrats. Els processos que patiren Josep Romeu i Rafel Vilosa serien els esdeveniments més destacats. Però tant en aquests casos com en posteriors denúncies, vinculades o no a les esmentades visites, els afectats no veieren frustrades les expectatives professionals. De tota manera, si aquestes visites no resultaren letals per als magistrats denunciats, alguns esdeveniments posteriors, com ara la crisi del 1689 i, no cal dir-ho, la Guerra de Successió, determinaren la trajectòria dels magistrats implicats.

Les relacions familiars i socials de tots ells presenten un altre cop similituds clares. El matrimoni amb altres famílies de ciutadans honrats fou un

tret definitori de molts casaments dels nostres oïdors. Els que tingueren pares que foren doctors en Dret tendiren a efectuar casaments socialment més enlairats. La resta es casà majoritàriament, torno a insistir, amb filles de ciutadans honrats. En algun cas, es produeix un emparentament entre dues famílies d'oïdors d'aquesta sala. I tenim constància que, a voltes, un oïdor és nomenat marmessor d'un col·lega seu, la qual cosa ens permet de copsar les complicitats al si de l'Audiència catalana.

